

Έργο της Λήδας Παπακωνσταντίνου «Χωρίς τίτλο», 1986-'89

Ο αυτοσχεδιασμός δεν αυτοσχεδιάζεται...

Της ΛΕΝΑΣ ΚΑΤΣΑΡΟΥ - ΚΟΚΚΙΝΗ

Με αφορμή την έκθεση γλυπτικής ζωγραφικής της Λήδας Παπακωνσταντίνου, που διαρκεί ως το σημερινό βράδυ, Κυριακή 19 του Φλεβάρη 1989, στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης της Ιεράς Τούντας (Αρματολών και Κλεφτών 48).

Σε μια ανάσα, μια και μόλις την περασμένη Κυριακή, στο τείχος της «Αυγής» 12.2.89 υπήρξε μια αναφορά στην έκθεση του Σ. Αντωνάκου που προηγήθηκε αυτής της Λήδας Παπακωνσταντίνου, θα 'θελα πρώτα μια όσο πιο συμπεκνωμένη γίνεται εισαγωγή για τον συγκεκριμένο εκθεσιακό χώρο του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης. Ο χώρος αυτός εγκαινιάσθηκε το περασμένο φθινόπωρο 1988 με τις «Τέσσερις κριτικές θεωρίες». Ακολούθησε μια τόσο από εικαστική όσο και από ψυχαναλυτική σκοπιά ενδιαφέρουσα έκθεση του Χρόνη Μπότσογλου στη διάρκεια της οποίας ο χώρος παραχωρήθηκε για μια βραδιά σε καλλιτέχνες τόσο από τον εικαστικό χώρο όσο και από τον θεατρικό, από μέλη της ΕΑΡ για μια ζεστή «κουβεντούλα» με τον Λεωνίδα Κύρκο. Η έκθεση της Λήδας Παπακωνσταντίνου εγκαινιάσθηκε στα τέλη του Γενάρη του 1989.

Μέρες αργότερα ακολούθησε μια συζήτηση ανάμεσα στη Λήδα και σε μένα που αν δεν την ονομάζω συνέντευξη είναι γιατί δεν ήταν! Δεν κράτησα σημειώσεις, δεν είχα μαγνητόφωνο και το βασικότερο αρνούμαι τη συνέντευξη τουλάχιστον ως τώρα, σαν μέσο στη δουλειά μου και γενικότερα στην έρευνα γύρω από την τέχνη. Με ενδιαφέρει αυτό που μένει από ένα διάλογο, σμιλεμένο από το χρόνο, ένα απόσταγμα από εντυπώσεις, μια διεργασία από εικόνες, παραστάσεις, ερωτήσεις, διαλογισμούς...

Η Λήδα Παπακωνσταντίνου έχει ήδη μια πορεία 20 ετών στη δουλειά της, πιο συγκεκριμένα η πρώτη της ατομική έκθεση έγινε το 1968 στο Λονδίνο όταν ήταν ακόμα φοιτήτρια.

Ακολουθεί μια σειρά από PERFORMANCES, μια τέχνη προκλητική, επιθετική απέναντι στο κοινό. Γνωρίζω την δουλειά της από κοντά εδώ και μόλις 3 χρόνια, το 1986 στο DRACOS CENTER, δουλειά πληθωρική γεμάτη σύμβολα, συχνά κραυγαλέα επιθετική. Το τωρινό έργο της Λήδας, αποτέλεσμα δουλειάς των δύο τελευταίων χρόνων, τολμά να το εμφανίζει χωρίς τίτλο και ακόμα και στον κατάλογο χωρίς καμία αναφορά χωρίς καν την ανάλυση από έναν ιστορικό τέχνης, ήσυχα, απλά, αυτόνομα.

Η τέχνη, είναι αλήθεια, δεν αυτοσχεδιάζεται ακόμα και όταν φαίνεται ότι αυτοσχεδιάζεται όπως στην «αυτόματη γραφή» των σουρρεαλιστών, ούτε πολύ σημαντικότερο, σε ένα από τα βασικότερα κινήματα του αιώνα μας στο κίνημα του DADA. Ο φαινομενικός αυτοσχεδιασμός είναι αποτέλεσμα μιας μακριάς διαδικασίας τόσο στο προσωπικό επίπεδο του καλλιτέχνη όσο στο κοινωνικό και πιο συγκεκριμένα στο ιστορικό. Η Λήδα έχει φτάσει σε ένα σημείο προσωπικού καταλαγιάσματος, ώστε να πιστεύει πως η μεγαλύτερη πρόκληση δεν είναι αυτή που έχει σαν αποτέλεσμα την άμεση ίσως και βίαιη αντίδραση του θεατή αλλά ικανότητα να μένει κανείς σαν δημιουργός και σαν άνθρωπος πιστός στον εαυτό του. Και αυτό θα πρέπει να τις αναγνωριστεί... Αυτό που φαίνεται να την απασχολεί στην τελευταία της έκθεση είναι το παιχνίδι της προοπτικής και κυρίως η αντιπαράθεση αντιφατικών στοιχείων: γλυπτικής - ζωγραφικής, μαύρου - άσπρου, όγκων από τοιμημένο, ξύλο, σίδερο και ζωγραφικές επιφάνειες, λάδι και παστέλ.

Αυτό που πετυχαίνει, σε όποιον σεργιανίσει προσεκτικά μέσα στην έκθεση, είναι η στιγμιαία ενότητα όλων αυτών των αντιφατικών στοιχείων, η ενότητα που πετυχαίνει μόνο η τέχνη και ο έρωτας, στη φευγαλέα στιγμή του «μηδέν» - όταν μπερδεύεται το «μέσω» και το «έξω» το «πάνω» με το «κάτω», το «εγώ» με το «εσύ» η κραυγή της ηδονής και η κραυγή της μοναξιάς, για να συνεχισθεί μετά το ατελείωτο παιχνίδι των συγκρούσεων και ίσως της διαλεκτικής. Δεν μπορώ να πω ότι η δουλειά της Λήδας Παπακωνσταντίνου φέρνει κάποια πρωτόγνωρα στοιχεία ούτε η ίδια πιστεύει ότι «κουβαλά κουκουβάγιες στην Αθήνα» μα αυτό που λέει είναι καλά διατυπωμένο, θαρραλέο, καθαρό.

Η «γυναικεία ζωγραφική» και τα συγκεκριμένα τρίγωνα που της αποδίδουν εννοώντας προφανώς σύμβολα ερωτικά, εγώ τα βλέπω σαν ένα γενικότερο και βαθύτερο ερωτισμό που τολμά και θέλει να διαπερνά το έργο της. Ένας ερωτισμός που περνάει από γίλιες αποχρώσεις και φθάνει ως την προσευχή. Ο Ελύτης θα το διατύπωνε «Την ηδονή να σώσω καν Θεέ μου. Δώσε μου το εγχειρίδιο». (απόσπασμα από ένα ποίημα της συλλογής ΜΑΡΙΑ ΝΕΦΕΛΗ του Οδυσσέα Ελύτη).